

Luistergids 'Orgel zoekt Gitaar'

Programma

1. Jos Smeets - Again and Again (Delen: I, II, III & IV)

Dit stuk is geschreven in een strakke beat. Door echter zeer intensief van steeds wisselende, onregelmatige maatsoorten gebruik te maken, wordt de luisteraar (en de uitvoerder!) voortdurend op het foute been gezet omdat een op een vast terugkomende tel 1, zelden sprake is. *Again and Again* maakt in vier delen gebruik van haakse melodieën met voortdurende maatwisselingen. Stilistisch hint het stuk naar een variëteit van invloeden. Een lichte jazzinvloed is niet te ontkennen wellicht wat Zappa en minimal muziek maar symfonische rock lijkt toch vooral een inspiratie te zijn.

2. Margriet Ehlen - Paulo Minus ab Angelis (Delen: I, Ia, II, III, IIIa, IV en V)

Een vijfdelig, atonaal stuk, meditatief, zoals de ondertitel aangeeft: '*Biniciën ter meditatie*'. In lange notenwaarden ontstaat in delen 1, 3, 5 een tweestemmig dissonant contrapunt op de twee manualen, in het pedaal ondersteund. Deel 2 en 4 zijn opgebouwde clusters zonder melodie. De dissonantie in de delen wordt door de registratie 'aangenaam' gemaakt. Margriet had mij gevraagd of ik over haar muziek kon improviseren met gitaar. Ik dacht dat dit kon, maar haar stuk is zo sterk van inhoud dat een improvisatie niet inhoudelijk mogelijk bleek. Haar stuk was niet tot een begeleiding terug te brengen. Als alternatief heb ik haar dissonante thematiek vertaald naar de gitaar. Clusters zijn veel moeilijker op een gitaar, maar met wat wurggrepen en gebruik van losse snaren, lukte het om elk karakter van de vijf delen toch op gitaar te interpreteren. In de delen II en IV bleek improvisatie wel mogelijk te zijn omdat deze delen alleen uit clusters bestaan en geen melodie kennen.

3. Frans Gulikers - Peekaboo

Dit stuk is ook weer in een strakke beat geschreven. Frans Gulikers is een goed, veelzijdig gitarist in zowel klassieke-, rock – en jazzgitaar, en laat hier al die invloeden horen. Frans speelt de gitaar en het orgel niet alleen tegen elkaar uit, maar vooral ook met twee gescheiden muzikale gedachten die soms heel brutaal met elkaar geconfronteerd worden. Het stuk begint met een aangehouden Fis in het orgel die langzaam geharmoniseerd wordt, door de gitaar onderbroken. Dan start de gitaar met distortion en palm mute uit in een rockritme dat in drie maten ook drie maatsoorten passeert.. Orgel en gitaar gaan naar passages met lange snelle unisono's, uitmondend in een octotonische (E, F G, etc.) melodie in de gitaar. Daar biedt Frans een passage aan waar de gitaar kan improviseren. In het afsluitende deel wordt er gespeeld met frasen in kwarten en halve noten naast kwarttriolen.

4. Ute Jobes - Agnus Dei

Oorspronkelijk voor mannenkoor met orgel en in co-creatie met Joep omgezet naar de huidige bezetting. Het stuk is harmonisch statisch. Hoewel het in e- klein staat, speelt zich veel af op een C akkoord. De lydische toonladder heb ik als

uitgangspunt genomen voor een lange improvisatie, gevolgd door een lange improvisatie op e klein. Het improviseren op één akkoord is een gangbare manier van werken in de jazz en wordt modale improvisatie genoemd.

5. Joep van Leeuwen - How That Is

De keuze van Joep viel op een bestaande melodie die zeer toegankelijk en opwekkend is en zich op de rand van een poplied begeeft. De andere associatie is die met de composities van de Amerikaanse jazzgitarist en componist Pat Metheny. Het stuk heeft een 32 maten AABA liedvorm en staat in D groot. De begeleiding van het orgel is contrapuntisch. Harmonisch wordt er intensief gebruik gemaakt van de I Ve trap naast een paar verbindingen die gebruik maken van modal interchange. De akkoorden van de AABA vorm staan ter beschikking voor improvisatie met een zeer spaarzame contrapuntische begeleiding in het orgel.

6. John Slangen - Petulcus

Dit is het tweede stuk dat gebruik maakt van atonaliteit. Als men zonder enige voorkennis het stuk van Slangen, *Petulcus*, begint te beluisteren, zou men kunnen vermoeden dat twee zeer aan elkaar gewaagde jazz-improvisatoren aan het werk zijn. Het stuk lijkt stilistisch dan het midden te houden tussen free jazz (creative music) en 21ste -eeuwse atonale muziek. Verdere beluistering maakt echter duidelijk dat niets in dit stuk aan het toeval is overgelaten. John begint zijn compositie vanuit een uiterst summier, eerder ritmisch, maar toch ook melodisch, gegeven. Bij metronoomgetal 100 zijn de gebruikte notenwaarden achtsten, triolen achtsten en zestienden. Hoewel deze ook op de tel klinken, ontstaat een zeer interessante spanning doordat de genoemde waarden ook tussen de tellen beginnen. Het lijkt alsof de componist ieder moment van de tijd van belang vindt en niet alleen de hoofdtellen van de maatsoort. De variatie en ontwikkeling vindt op een enkele samenklank hoofdzakelijk melodisch plaats.

7. Ricarda Schumann - Swinging Encounter

Dit stuk is opgewekt, zeer jazz-matig en sluit stilistisch het meest aan bij mainstream jazz, refererend aan blues. Het is tonaal ,waarbij gebruikt wordt gemaakt van de in de jazz gebruikelijk dominant tonica, in haar geval een G7 akkoord.

8. Hans Leenders - Te Deum

Een kraakheldere compositie. Als organist heeft Hans een perfect inzicht in de klankmogelijkheden van het orgel, en laat dat in dit stuk in alle registers dan ook horen. De gitaar antwoordt hierop door ook alle registers open te trekken. Zo beweegt zich dit stuk tussen extreme dynamische delen: fluisterend zacht tot passage waar het orgel vol uitpakt en de gitaar met zware distortion antwoordt. Hans ontwikkelt een kort maar krachtig *Te Deum* motief. Een hoogtepunt is als het motief tegen het einde van het stuk in het pedaal ontwikkeld wordt, begeleid door twee manualen. De vervormende gitaar dubbelt het pedaal maar improviseert hier ook.